

De Nachtzwaluw in de Kempen in 1996.

HANS HERMANS

Resultaten van een onderzoek in 1996 naar het voorkomen van de Nachtzwaluw in het werkgebied van Vogelwerkgroep de Kempen.

Inleiding

Acht jaar geleden, in 1988, is door de VWG de Kempen een uitgebreid onderzoek gedaan naar het voorkomen van de Nachtzwaluw in ons werkgebied. Dit heeft geleid tot het rapport "Nachtzwaluwonderzoek 1988 Vogelwerkgroep De Kempen" door Tom Heijnen (maart 1989). In 1996 is met steun van o.a. verschillende IVN-afdelingen een poging gedaan om dit onderzoek te herhalen.

Methode

De gebruikte methode is beschreven in de "Handleiding Landelijk Soortonderzoek Broedvogels" (uitgave 1996) van het SOVON. Hierin wordt onder meer aangegeven dat één waarneming tussen de datumgrenzen, 15 mei tot 10 augustus, voldoende is voor het karteren van een territorium. Het gebruik van een recorder is veelal noodzakelijk om zangactiviteit te stimuleren. Het uitkiezen van goede, zwoele avonden (vooral in juni, begin juli) is raadzaam om alle territoria van een gebied te kunnen lokaliseren. Het aantal malen dat, en wanneer een gebied bezocht is, is overgelaten aan degene die inventariseerde.

Resultaten

De bezochte gebieden zijn van oost naar west opgenomen in de tabel. De kaartjes laten met zwarte punten de plaatsen zien waar in 1996 de territoria zijn vastgesteld. Daarnaast zijn de resultaten uit het onderzoek van 1988 of eventueel an-

dere jaren gegeven. Het is niet de bedoeling alle gegevens die bekend zijn hier te geven, doch alleen een vergelijking te maken met andere jaren. Voor de uitgebreide gegevens van het Leenderbos (1996:18, 1988:17-21 territoria) wordt verwezen naar de Blauwe Klauwier nr.3 1996.

Vergelijking met 1988

Plaatselijk zijn er behoorlijke veranderingen opgetreden. Het opvallendst is de zeer grote teruggang van het aantal territoria op de Somerensche Heide. Is dat toevallig of is daar meer aan de hand ? Daar staan enkele flinke toenames tegenover zoals op de Stevensbergen en de Oirschotse en Oostelbeerse Heide. De kunst is om uit deze lokale veranderingen de trend voor de hele Kempische populatie te destilleren.

De gebieden die in zowel in 1988 als in 1996 zijn geïnventariseerd leverden in 1988: 58-65 territoria op en in 1996: 62-64 (zie tabel). Op grond van deze twee keer getelde gebieden lijkt het er dus op dat de populatiegrootte constant is gebleven ten opzichte van 1988. Deze vergelijking lijkt redelijk betrouwbaar omdat er niet een selectie van heel goede gebieden is geteld, maar een steekproef die redelijk representatief lijkt.

In 1996 zijn helaas niet alle gebieden geïnventariseerd, die in 1988 of in 1978/81 zijn geteld.

Bekende Nachtzwaluwgebieden die in 1996 niet geïnventariseerd zijn:

- Boswachterij De Kempen/Hapert 1988: 7 territoria (M. Bakermans) waaronder:

Tabel: Aantal territoria van de Nachtzwaluw in de Kempen per gebied zoals vastgesteld in 1996. Ter vergelijking zijn de aantallen uit een voorgaande inventarisatie toegevoegd.

Gebied	In 1996		Vergelijking	
	Territoria	Geïnventariseerd door:	Jaar	Territoria
Molenheide	2	P. v. Happen	1988	0
Strabrechtse Heide	4	P. v. Happen e.a.	1988	2
Somerensche Heide	1	IVN-Maarheeze	1988	13-14
De Pan	1	IVN-Maarheeze	1988	3
Boksenberg/Biezeven	2	IVN-Maarheeze	1978/81	1-2
Budelerbergen	5	W. Beeren	1988	8
Gastelsche Heide	1	W. Beeren/IVN-Valkenswaard	1978/81	2
Groote Heide				
- Kl. Huisven e.o	0	IVN-Waalre	1988	0
- Diep Meerven e.o.	2	IVN-Waalre	1978/81	1
Heezerven e.o.	0	IVN-Heeze		
Valkenhorst/Spinsterberg	3	IVN-Heeze/M.de Bijl	1988	1
Leenderbos	18	VWG De Kempen	1988	17-21
Grote Heide	4	IVN-Valkenswaard	1987	1
Malpie	2	IVN-Valkenswaard	1988	0
Malpiebergsche heide	0	IVN-Valkenswaard		
Plateaux/Lage Heide	0	IVN-Valkenswaard	1988	1
Meelberg/De Ruischaards	0	IVN-Waalre		
Oirschotse en Oostelbeersche Heide	11	IVN-Veldhoven/C. Mulder	1988	4-5
Buikheide	0	J. van Kessel e.a.		
Stevensbergen e.o.	7	IVN-Eersel/Bergeyk	1988	1
Bergeykse Stukken	2	IVN-Eersel/Bergeyk		
Bosw. De Kempen/km-hok 571254	1	M. Bakermans	1978/81	2 ten zuiden Postelseweg
Cartierheide	3	M. Bakermans	1988	4 samen met HapertseHei
Hapertse Heide	3	H. Hermans e.a.		
Peelsche/Kroonvensche Heide	2(-4)	P. Wouters (onvolledig onderzocht)	1988	4-5
Totaal	74-76		Totaal	65-73

heidegebied langs de Goorloop 1994: 2 territoria (T.v.der Vleuten)

- Landgoed De Utrecht: 1988: 17 territoria
- Hugterheide: 1988 3 territoria
- Ten N en NO van Flaesven 1981: 3
- Boswachterij de Kempen ten Z van de Postelse weg 1981: 2
- Witrijt, ten Z van Boswachterij De Kempen 1981: 3
- Aardbrandsche Heide, ten ZW van Valkenswaard 1981: 1
- Vlaamse weg ten ZO van Heeze 1981: 1

Dit levert voor 1996 nog 37 territoria in niet getelde gebieden op.

Daarnaast zijn er nog talloze gebieden die bij beide vorige onderzoeken 0 territoria telden, maar ogenschijnlijk toch geschikt lijken. Aannemen dat daar niets zit is dus gevaarlijk. Daarom blijft het onderzoeken van "nul-gebieden", zoals bijv. de Buikheide, op Nachtzwaluwen van belang. Gelet ook op een gebied zoals Plateaux/Lage Heide. Deze keer telde dat ook 0 territoria maar het was in 1988 en 1994 nog goed voor 1 territorium.

Zo komen we voor 1996 op 74-76 getelde en 37 niet getelde territoria. Een totaal van maximaal 113. In 1988 waren dat 83-90 getelde territoria en 20-23 (cijfers uit 1981) niet getelde. Ook een totaal van maximaal 113. Opnieuw een aanwijzing dat de populatie sinds 1988 vrijwel constant is gebleven.

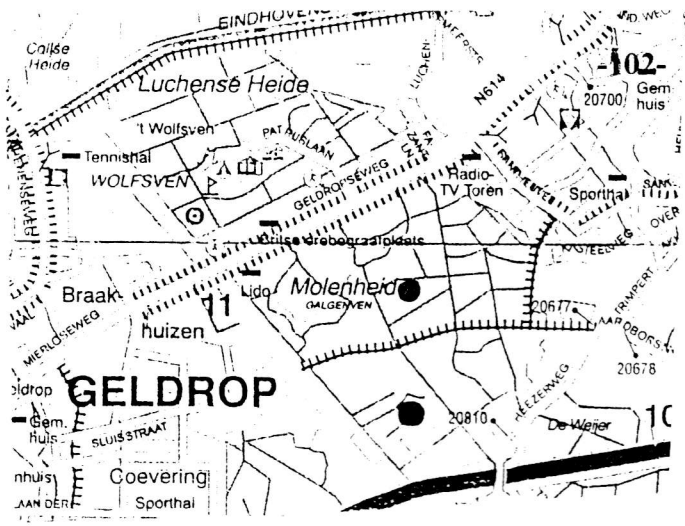
Een schatting van het aantal territoria in de Kempen van 125-150 lijkt daarom gerechtvaardigd.

Het onderzoek uit 1988 was een vervolg op tellingen in de jaren 1978 tot en met 1981. Toen werden ongeveer 170 territoria geteld en het werkelijke aantal werd toen geschat op 190-220 territoria. Vergelijken daarmee is er in ruim 15 jaar toch een afname van 30% opgetreden

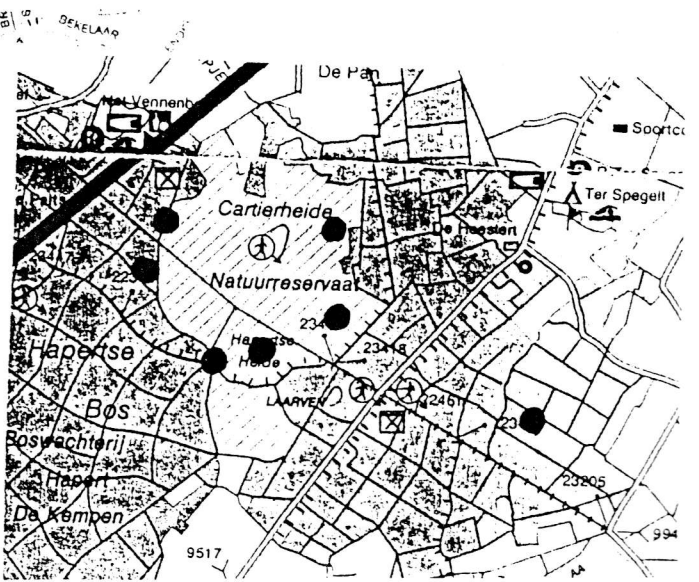
Ten slotte wil ik op deze plaats alle personen bedanken die meegewerkt hebben aan dit onderzoek, met de excuses voor de late rapportage.

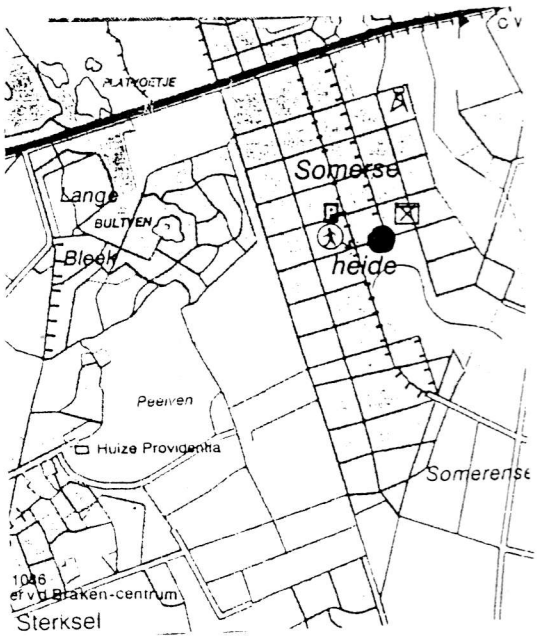
NACHTZWALUW
Ev. Hasseldonk.
21-8-83
Staubrechts Heide
(36.00 uur)

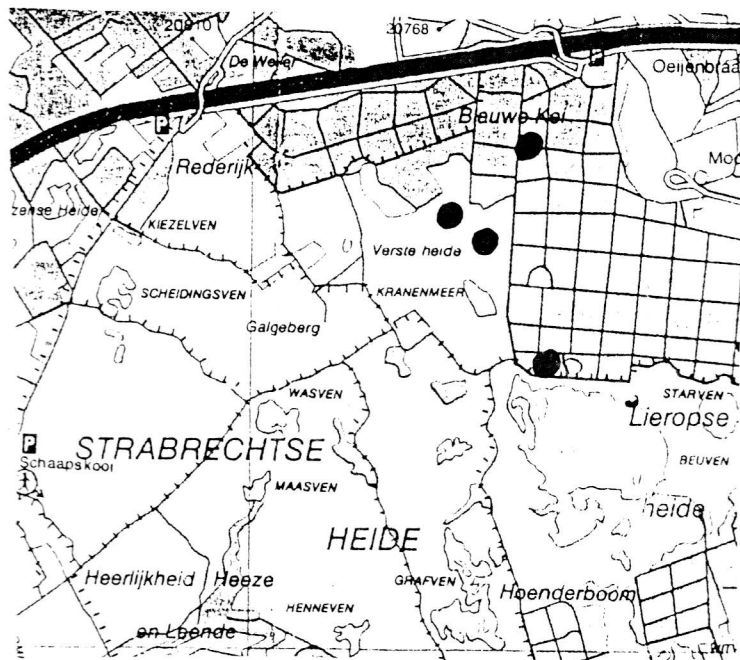
Molenheide:2 1988:0

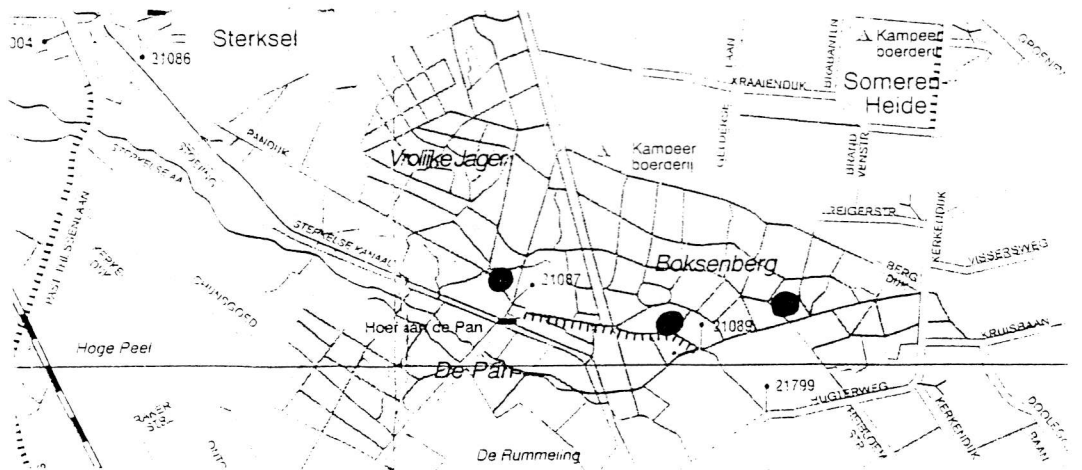
Bosw. de Kempen/km-hok 571254:1
 (1978/81 ten zuiden postelse weg:2)
 Cartierheide/Hapertse Heide: 6 1988:4

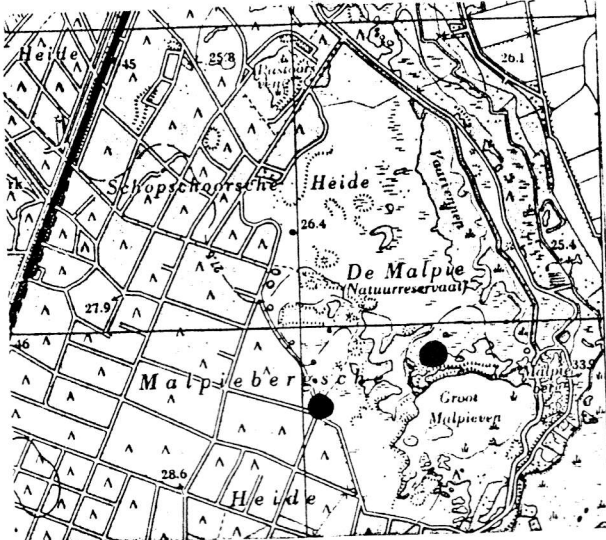
Somerensche Heide:1
 1988:13-14

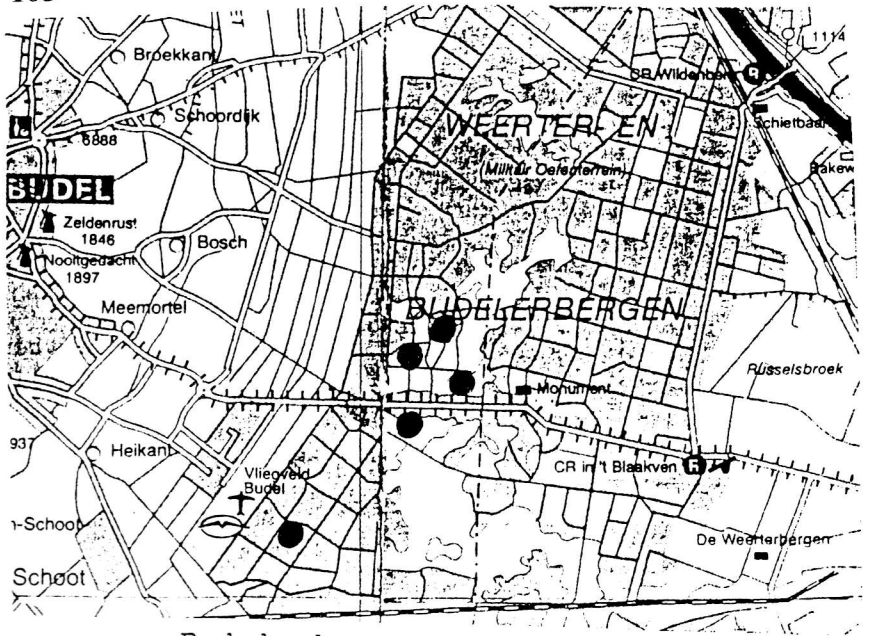
Strabrechter Heide:4 1988:2

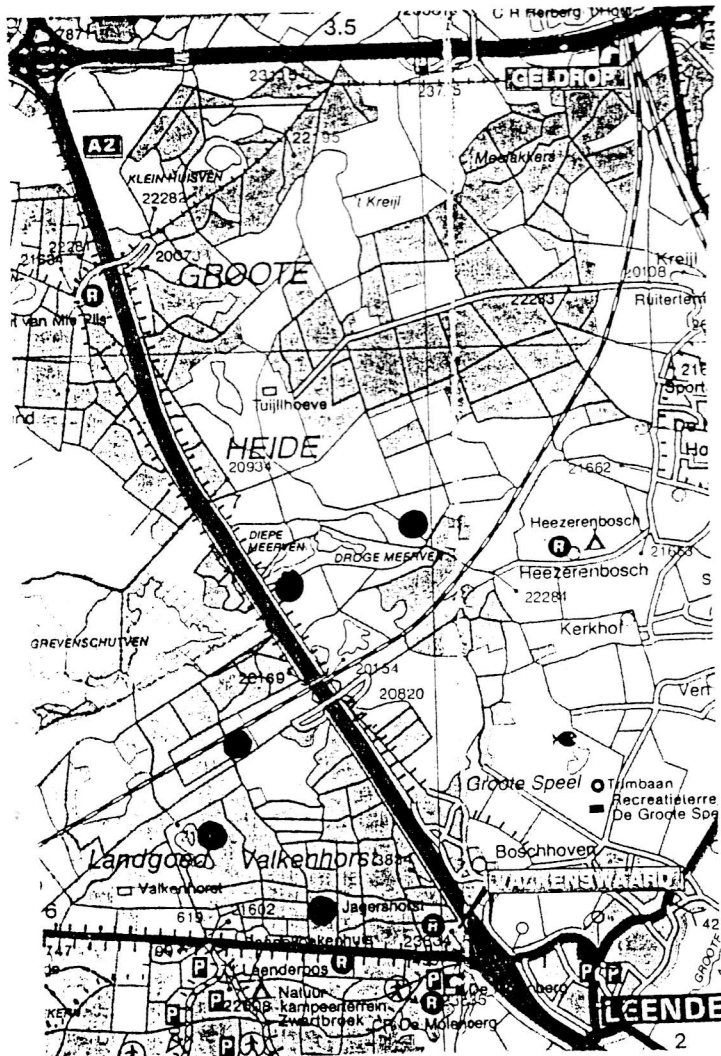
De Pan:1 1988:3
 Boksenberg/Biezenven:2 1978/81:1-2

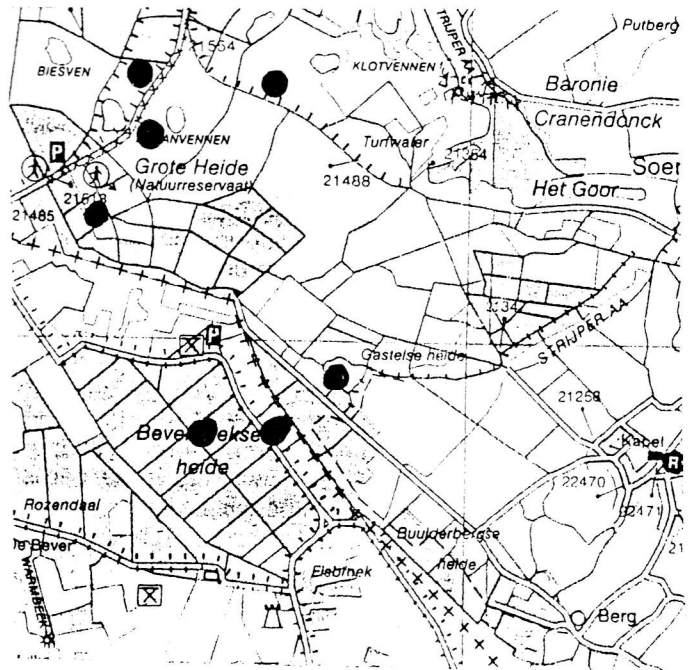
Malpie/Malpiebergsche heide: 2
1988:0

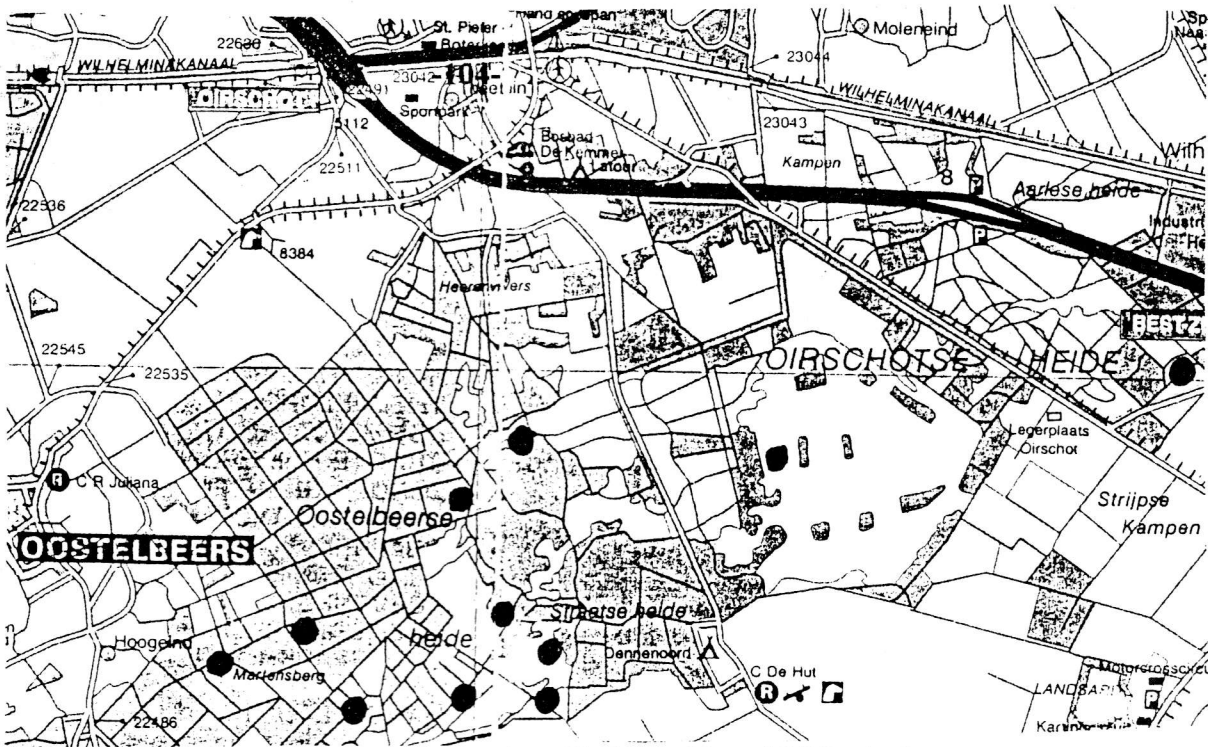
Budelerbergen: 5
1988:8

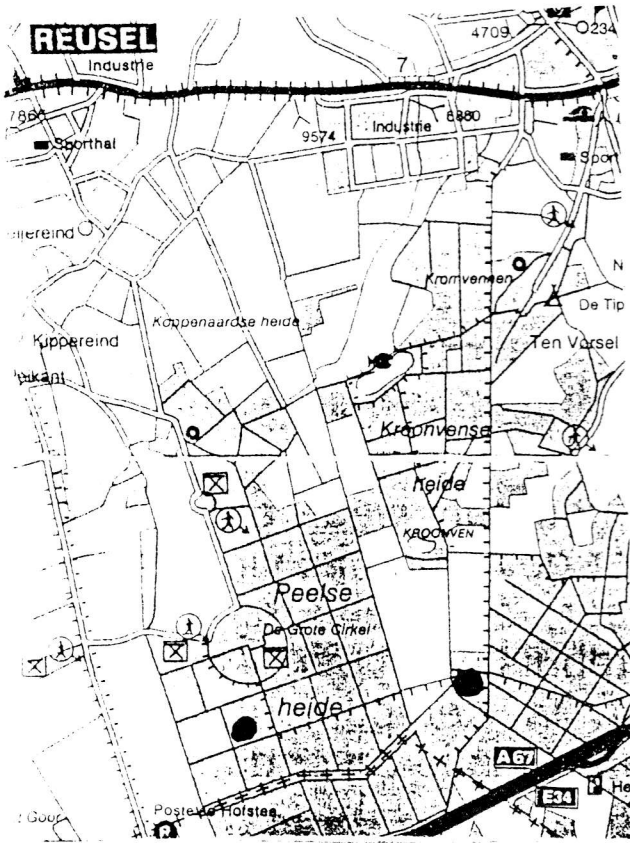
Groot Heide
- Kl. Huisven/Meelakkers: 0 1988:0
- Diep Meerven e.o.: 2 1978/81:1
Valkenhorst/Spinsterberg: 3 1988:1

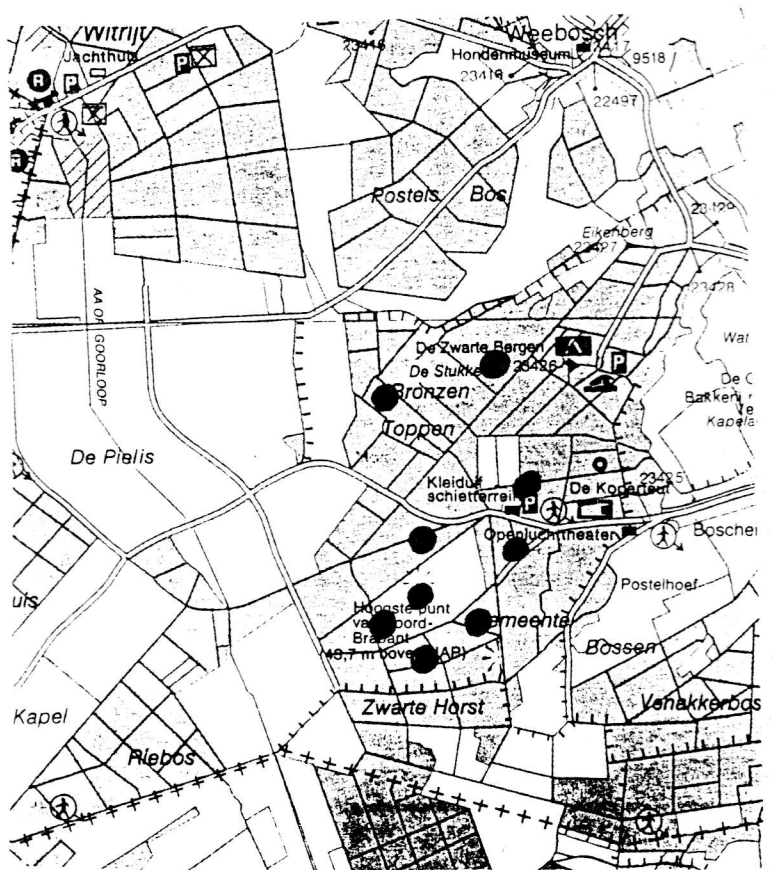
Grote Heide: 4 1987:1
Gastelsche Heide: 1 1978/81:2
(1995:3 Gastelsche Heide e.o.)
Beverbeekse Heide (Belgie): 2

Oirschotse en Oostelbeersche Heide:11 1988:4-5

Peelse/Kroonvonsche Heide:2(-4)
1988:4-5

Stevensbergen e.o.:7 1988:1 1978/81:2
Bergeykse Stukken:2